

KLUMMAN

Birita Lamhauge Jóansdóttir BA. Master í sexologi

MYND: PRIVAT

Nakað um kyn, ólavsøku og at rúma hvør øðrum

Tá ið eg á sinni flutti av landinum, var eg ikki í iva um munin á, hvat var rangt og hvat var rætt. Eg visti, at menn vóru menn og kvinnur kvinnur og at menn og kvinnur høvdu ein náttúruligan tokka hvør at øðrum, og at soleiðis átti tað at vera. Tí visti eg eisini, at homoseksualitetur og aðrir seksuellir minnilutar máttu vera skeivir. Tað var jú ikki natúrligt og kundi tí heldur ikki vera »normalt«.

Hugburðir broytast

Tó, longur eg var burtur, ásannaði eg, at mín lívsáskoðan í stóran mun var stýrd av tí lut-falsliga eintáttaða umhvørvinum, eg heima í Føroyum, so leingið hevði verið partur av. Tað er sum so einki lógið í hesum, men tó plágaði tað meg, at eg, sum altíð hevði hildið meg vera eitt tollynt og upplýst menniskja, í roynd og veru, var rættiliga kubbut í mínum hugsunarhátti og máta, at fyrihalda meg til onnur menniskju uppá – serliga tá ið tað røddi seg um kyn og seksualitet.

At rúma tí nýggja og vírða tað gamla

Nú ólavsøkan hevur verið, hevur kyn og seksualitetur verið nógv umrøtt í miðlunum. Her hugsi eg serliga um LGBT- felagsskapin og Pride skrúðgonguna. Summi halda kanska, at LGBT fer nakað harðliga fram, fyllur ov nógv og at ólavsøkan heldur burdi fingið

»Í dag hugsi eg ikki so nógv um, hvat er rangt og hvat er rætt. Eg hugsi heldur, at uttan mun til, hvat kyn vit hava og hvussu okkara seksualitetur sær út, so er okkara skylda, at ansa eftir hvør øðrum og skipa samfelagið soleiðis, at minst møguligur munur verður gjørdur á fólki og at mest møguligt verður gjørt fyri, at javnrættindi verða møgulig fyri øll«

frið at verið soleiðis, sum hon eigur at vera. Onnur halda kanska hinvegin, at LGBT skal fáa pláss á sama hátt, sum allir aðrir felagsskapir á ólavsøku fáa tað og gleðast um, at seksuelli minnilutarnir tora at traðka fram og vísa seg í samfelagnum.

Nakað, sum í hesum sambandi viðvirkar til at fáa kenslurnar í kók, er kjakið um, um homoseksuell skulu hava loyvi at giftast borgarliga – og harvið fáa somu rættindi og vernd í samfelagnum, sum heteroseksuell gift hjún. Tíverri tykist kjakið ofta fáa eina heldur óhepna gongd, har kirkjan, bíblían, lívfrøðin, glíðibreytir og persónligar meiningar vera vavd saman og endin er ofta, at hvør letur við sínum nevi og eingin skilur, hvat nakar sigur.

Tað er kanska heldur ikki so heppið, at kjakið oftast melur runt um orðið »hjúnaband«. Orðið er elligamalt og knýtt at einari serligari siðvenju. Ringt kann vera hjá

mongum at fyrihalda seg til, at hjúnabandið skal umfata annað, enn bandið millum mann og kvinnu. Kanska kundi borið til, at latið mann og kvinnu átt hjúnabandið og brúkt onnur orð, um parlagið millum tvey, av sama kyni.

Vit eru sum vit eru

Ofta leita vit eftir svarinum uppá, hví, vit eru sum vit eru. Snýr tað seg um kyn, hava vit ofta lyndi at gloyma, at lívfrøðiligi kroppurin og evnini at nørast millum kynini, ikki altíð hongur so væl saman við menningini av og sniðnum á seksualitetinum. Seksualiteturin er bæði fløkjasligur og boyggilur og altíð í støðugum samspæli við umhvørvið rundan um okkum. Vit vita hvørki, hví vit eru til hitt kyni, tað sama kyni ella bæði kynini. Vit vita bara, at ein munandi stórur meiriluti av fólkinum í heiminum finna saman og tendra

uppá øvugta kyni enn sítt egna – tey eru tí »normal« og vit rópa tey heteroseksuell. Restin, ið ikki verður mett at vera meira enn áleið 7 prosent, uttan at vit vita, um hesin prosentpartur er sannur ella ei, tendra uppá og finna ofta saman við sínum egna kyni ella skifta ímillum – tey eru tí »ónormal« og vit rópa tey homo-, bi- og transseksuell. Hesi eru hvørki sjúk ella tørva meira viðgerð, enn »normali« meirilutin – tey eru bara øðrvísi.

Ábyrgd og atlit móttogis hvør øðrum

Í dag hugsi eg ikki so nógv um, hvat er rangt og hvat er rætt. Eg hugsi heldur, at uttan mun til, hvat kyn vit hava og hvussu okkara seksualitetur sær út, so er okkara skylda, at ansa eftir hvør øðrum og skipa samfelagið soleiðis, at minst møguligur munur verður gjørdur á fólki og at mest møguligt verður gjørt fyri, at javnrættindi verða møgulig fyri øll.

Tí kundu vit kanska lagt okkum eftir, at finna loysnir uppá, hvussu vit á bestan hátt kunna liva saman og vera til gagns fyri føroyska samfelagið, ið vit nú einaferð hava valt, at vera partur av. Og vit eiga at minnast til, at øll eiga vit frælsið at ráa yvir egnum lívið og egnum kroppi í tann mun, okkara atferð og hugsunarháttur ikki beinleiðis skaðar samfelagið, okkum sjálvi ella onnur.